

ខ្មែរសង្គម រួមគ្នា

จุดยืนของผู้ศรัทธา

ฮาสะนะ เจะและ
อามีนี สะฮิตี

หลายปีที่แล้วสามีสอนให้ฉันขับรถยนต์ เพราะเห็นว่ามันเป็นสิ่งจำเป็น เวลาขับรถต้องใช้รถ จะได้ไม่ต้องรอเขา ฉันเห็นว่ามันเป็นประโยชน์จริงๆ และตอนนี้ฉันต้องขับรถไปโน่นนี่เป็นประจำอย่างที่ไม่เคยทำมาก่อน เหมือนเขาจะรู้ว่า “เมื่อไม่มีเขา ฉันก็สามารถทำอะไรๆ เองได้”

ย้อนกลับไปวันที่ทำให้ชีวิตฉันผกผันเช่นนี้ วันนั้นเป็นคืนวันศุกร์ที่ 11 รอมฎอน 1426 (วันที่ 13 ตุลาคม 2548) เป็นเดือนแห่งการถือศีลอด เวลาประมาณ 19.45 น. สามีและลูกสาวคนเล็กวัย 7 ขวบ แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด พร้อมจะไปละหมาดตะรอเวียะห์ ที่มีสยิดใกล้บ้าน ฉันรู้สึกเวียนหัวจึงไม่ได้ตามพวกเขาไปด้วยเหมือนเช่นทุกคืน หลังจากสามีสตาร์ทรถมอเตอร์ไซค์ออกจากบ้านไม่นาน ฉันเดินไปยังเสื้อผ้างองโตที่วางอยู่บนพื้นและทยอยพับเสื้อเก็บเข้าตู้

ประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่งให้หลัง ฉันได้ยินเสียงป็นดังปังๆ ติดกันประมาณห้าหกนัด ฉันหยุดนิ่ง คิดในใจว่า “คืนนี้ฉันจะเจอข่าวร้ายหรือเปล่านะ” ไม่นานนัก มีเพื่อนบ้านวิ่งหน้าตื่นมาบอกว่าสามีฉันถูกยิง

ฉันวิ่งไปพักหนึ่ง ตอนนั้นใจฉันเต้นแรงมาก มือไม้สั่นไปหมด แต่ไม่ร้องให้ ยังมีสติอยู่ ฉันรวบรวมกำลังถามด้วยน้ำเสียงอ่อนแรงและสั่นเครือ

“เขาตายอยู่ที่เกิดเหตุหรือ”

ขณะที่รอคำตอบฉันคิดอยู่อย่างเดียวว่า “ฉันต้องเข้มแข็ง ต้องไม่เป็นอะไร ฉันต้องสู้ ฉันต้องขอพร (ฉันต้องอดทน) และต้องออกไปช่วยสามีและลูก” เพื่อนบ้านบอกว่าสามีฉันถูกยิงขณะขี่รถพร้อมกับลูกสาวแต่ไม่มีใครกล้าขี่ตามไปดูเพราะกลัวโดนลูกหลง ทันทีที่พุดจบฉันและเพื่อนออกรถยนต์ไปยังจุดเกิดเหตุ ขับรถไปตามทางเรื่อยๆ แต่ก็ไม่มีใคร พวกเราขับรถเลยไปจนถึงอีกหมู่บ้าน และข้างทางนั่นเอง เจอจุดที่รถมอเตอร์ไซค์ของสามีล้ม ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งบอกว่าพวกเขาพาลูกและสามีฉันไปโรงพยาบาลอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีแล้ว

ฉันตามมาเจอลูกและสามีที่โรงพยาบาลอำเภอ ซึ่งห่างจากจุดที่รถมอเตอร์ไซค์ล้มประมาณ 8 กิโลเมตร ฉันดีใจที่ลูกสาวคนเล็กปลอดภัย ก็รีบเข้าไปดูสามีที่อยู่ในห้องฉุกเฉิน ภาพของเขายังฝังใจฉัน เขานอนเจ็บอยู่บนเตียง มีคนรายล้อมรอบเตียงมากมาย ทั้งญาติๆ และเพื่อนสนิท ฉันเห็นเลือดเขาไหลไม่หยุด ฉันอยากร้องให้ แต่ก็ร้องไม่ออก เพราะไม่อยากให้ใครเห็นน้ำตา หมอบอกให้ฉันออกไปรอนอกห้อง ตอนนั้นฉันรู้สึกแน่นหน้าอก หายใจไม่ค่อยสะดวก อาจเป็นเพราะก่อนหน้านี้พยายามกลั้นน้ำตาไม่ให้ไหลออกมาด้วย สักพักคุณหมอออกมาบอกว่าสามีเสียเลือดมาก ต้องพาไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลจังหวัด ซึ่งอยู่ห่างจากนี้ออกไปประมาณ 35 กิโลเมตร

ระหว่างที่หมอกำลังยกสามีขึ้นรถฉุกเฉินของโรงพยาบาล ฉันรู้สึกกลัวอย่างบอกไม่ถูก รู้แต่ว่าสามีกำลังจะจากฉันและทิ้งลูกๆ ไปจาก

โลกใบนี้ ฉันขึ้นรถฉุกเฉินไปด้วย ตอนนั้นสามียังพอมีสติอยู่ เขาลืมตา แล้วถามหาเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ฉันสงสัยว่าคงเป็นคนนี้แหละที่เขาจะไปหา เขาเอามือจับเพื่อนสนิทคนนั้นแล้วบอกว่าฝากดูแลครอบครัวเขาด้วย ฉันได้ยินแล้วรู้สึกเสียใจและดีใจอย่างบอกไม่ถูก ถึงแม้เขา กำลังจะจากไปก็ยังมีความรักขอบและเป็นห่วงครอบครัว หมอบอกว่าไม่ให้พูดมาก เพราะจะทำให้เสียเลือดมาก ฉันบอกเขาให้นึกถึงอัลลอฮ์ตลอด

ประมาณครึ่งชั่วโมงก็ถึงโรงพยาบาลจังหวัดปัตตานี หมอบพาตัวเขาไปห้องฉุกเฉิน ฉันและลูกๆ ก็ตามไปรอหน้าห้อง ก่อนปิดประตูห้องสามีเอื้อมมือมาจับแขนฉัน น้ำตาฉันตกใน รู้สึกกระวนกระวาย กลัว เศร้า และสงสารเขา แล้วหมอก็ปิดประตูห้อง ฉันรอนานเที่ยงคืนกว่า หมอก็ออกมา มีสีหน้าเศร้าบอกสั้นๆ ว่าเสียใจด้วย เขาจากเราไปแล้ว

ฉันมาทราบภายหลังจากลูกสาวคนเล็ก เธอเล่าว่าหลังละหมาดเสร็จ พ่อขี่รถไปหาเพื่อนอีกหมู่บ้านหนึ่งไม่ไกลนัก อยู่ห่างกันประมาณ 1 กิโลเมตรเห็นจะได้ เธอนั่งซ้อนท้ายข้างหลังพ่อตามปกติ ยกเท้าทั้งสองขึ้นไปวางบนตักพ่อ เธอมักจะทำอย่างนี้เป็นประจำ ระหว่างทางมีคนร้ายลอบยิงข้างทาง ลูกบอกว่าได้ยินเสียงพ่อร้องว่าเจ็บ แต่พ่อก็ยังประคองรถขี่ต่อไปได้จนมาถึงหมู่บ้านดังกล่าว แล้วรถก็ล้มตกหลุมข้างทางใกล้สะพาน พ่อล้มลงหมดสติ ปล່อยเรอนอนกอดร่างของพ่อที่จมกองเลือด ด้วยความกลัวและความมืด เธอร้องไห้ออกมา ชาวบ้านได้ยินเสียงร้องจึงออกมาดู และนำตัวทั้งสองส่งโรงพยาบาล

ฉันกลับมานั่งครุ่นคิดที่บ้าน ไม่เข้าใจว่าทำไมสามีฉันถึงถูกยิง ไม่รู้ว่าใครทำ และทำไปทำไม ความจริงแล้วก่อนหน้าก็มีเหตุการณ์ชาวบ้าน

ถูกยิงแล้วครั้งหนึ่งในหมู่บ้าน แต่ไม่คิดว่าเขาจะเป็นรายต่อไป เพราะเขาไม่เคยมีศัตรู หรือขัดแย้งกับใครมาก่อน เขาเป็นคนชอบช่วยเหลือคนอื่น ถึงแม้จะไม่ใช่นักบุญ เขาก็มักจะยื่นมือช่วยเหลือเสมอหากใครมีปัญหา

“สารี” สามีนี่ของฉันเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนวัฒนธรรมอิสลามพ้อมิ่ง หรือที่หลายคนเรียกกันว่า “ปอเนาะพ้อมิ่ง” เขาทำงานที่นี่กว่า 10 ปีแล้ว ตอนเขาเสียเขาอายุประมาณ 40 ปี เขาเรียนจบที่นี่ อยากสอนที่นี่เพราะเขารักโรงเรียนนี้ และอยู่ใกล้บ้าน ฉันเองก็จบ ม. 3 จากที่นี่เหมือนกัน สามีนี่สอนวิชาสังคม เด็กๆ เรียกเขาว่า “เงาะชู” (เป็นคำภาษามลายู ท้องถิ่น หมายถึงคุณครู) หลังสอนเสร็จเขาก็มักจะกลับมาทำสวนแตงโมที่บ้านต่อเป็นอาชีพเสริม แทบจะไม่มีเวลาพักผ่อน

เป็นที่ทราบกันว่า “ปอเนาะพ้อมิ่ง” เป็นปอเนาะที่มีชื่อเสียงตั้งแต่อดีต เป็นปอเนาะแห่งเดียวในหมู่บ้านพ้อมิ่ง อำเภอปานาละ จังหวัดปัตตานี ทุกคนในหมู่บ้านจะส่งลูกหลานมาเรียนที่นี่ ไม่เว้นแม้แต่คนต่างพื้นที่ เช่น นราธิวาส ยะลา สงขลา สตูล ภูเก็ต พังงา กระบี่ ฯลฯ

แต่หลังเกิดเหตุการณ์ไม่ดีต่างๆ คนต่างพื้นที่และฝ่ายรัฐมักมองปอเนาะไปในแง่ลบ มองว่าเป็นสถานที่ซ่องสุมบ้าง สอนให้เด็กเป็นโจรบ้าง ยิ่งช่วงหลังๆ มีเจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจค้นบ่อยขึ้น ชาวที่ออกไปทำให้ปอเนาะดูน่ากลัวในสายตาคนนอกพื้นที่ และทำให้เกิดการหวาดระแวงต่อกันระหว่างคนไทยพุทธและไทยมุสลิมในตำบล มันทำให้ความผูกพันระหว่างเราสั้นคลอนไปบ้าง แต่ทุกคนก็พยายามใช้ชีวิตอย่างปกติ ฉันอยากบอกว่า ที่นี่มีแต่ครูที่สอนให้เด็กเป็นคนดี เด็กๆ ที่นี้จบไปแล้วก็มีหน้าที่การงานดีๆ ทั้งนั้น เป็นครู นักธุรกิจ และประกอบอาชีพส่วนตัวต่างๆ

หลังจากที่สามีเสียชีวิต มีนักข่าวมาทำข่าวและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตายของเขา และมีหลายองค์กรมาเยี่ยมเยียน หนึ่งในนั้นคือกลุ่มผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กลุ่มแม่หม้าย) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มผู้หญิงภาคประชาสังคมทางกลุ่มทราบข่าวจากสื่อ และยื่นมือช่วยเหลือครอบครัวฉันด้านการประสานงานในเรื่องต่างๆ เขาแจ้งให้ฉันทราบว่าทางเจ้าหน้าที่รัฐลงความเห็นให้การตายของสามีฉัน มีสาเหตุมาจากเรื่องส่วนตัว ไม่ได้มาจากสถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งส่งผลให้ครอบครัวฉันไม่ได้รับการเยียวยาจากรัฐเลย ทั้งเงินยังชีพ ทุนการศึกษาลูก และอื่นๆ

ฉันรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรม น้อยใจเหมือนกัน เหมือนถูกปฏิเสธความช่วยเหลือ แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร ฉันเป็นคนไม่มีความรู้ทางกฎหมาย และไม่มีเงินที่จะต่อสู้คดี อีกอย่างฉันรู้สึกอับอายที่โดนตราหน้าจากชาวบ้านว่ามีสามีเป็นแนวร่วมแบ่งแยกดินแดน พยายามทำให้ความผิดของสามีเป็นสิ่งที่ถูก ฉันจึงไม่สามารถเรียกหาความยุติธรรมให้สามีได้ รู้แต่ว่าต้องยืนด้วยลำแข้งของตัวเอง สุดท้ายฉันทราบว่าเจ้าหน้าที่เองก็ไม่สามารถบอกรายละเอียดเกี่ยวกับการตายของสามีหรือนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้

จากวันนั้นชีวิตฉันก็เปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ เมื่อก่อนชีวิตฉันถึงไม่ได้ร่ำรวยอะไร แต่ก็อยู่อย่างสุขสบาย ไม่ขัดสน ฉันเคยอยู่แต่ในบ้าน เป็นแม่บ้านดูแลลูกๆ และสามี ไม่ค่อยได้ออกไปไหน เมื่อเขาไม่อยู่ฉันจึงเป็นเรี่ยวแรงสำคัญที่ต้องดูแลแม่และลูกวัยเรียนอีก 3 คน ฉันกลายเป็นหัวหน้าครอบครัวอย่างปฏิเสธไม่ได้ ช่วงครึ่งปีแรก ฉันเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน ไม่ได้ออกไปพบปะผู้อื่นเพราะ

กลัวคนซุบซิบนินทา ฉันจะออกนอกบ้านส่งลูกไปโรงเรียน และรับลูกกลับบ้านเท่านั้น

ฉันอยู่บ้านกับแม่วัย 70 ปีและลูกๆ อีก 3 คน ฉันรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว ไม่รู้จะพึ่งใคร บางทีก็ท้อ บางทีก็สงสารสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอยู่อย่างระแวง กลัวว่าจะมีคนมาทำร้ายอีก เงินที่มีอยู่ก็ร่อยหรอลงทุกวัน อีกทั้งยังมีหนี้เป็นแสน เพราะฉันยังไม่ได้งานทำ ฉันจึงต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างประหยัดที่สุด ทยอขายของในบ้านที่พอมีราคา เพื่อนำเงินมาจุนเจือครอบครัว เช่น รถมอเตอร์ไซด์และเครื่องสูบน้ำ วัวที่เลี้ยงฉันก็ขาย ที่ดินทำนาของบ้านก็เอาไปจำนำ แลกกับเงินจำนวนหนึ่ง ตกกลางคืนฉันนอนไม่ค่อยหลับ กังวลหลายๆ เรื่อง แอบร้องไห้อยู่หลายครั้ง คิดว่าฉันจะดูแลลูกได้อย่างไร จะส่งเสียให้เขาเรียนอีกได้หรือเปล่า จะหาเงินมาจากไหนเมื่อไม่มีสามี สุดจะทนจริงๆ ที่ต้องคิดเองคนเดียว ขาดเพื่อนคู่คิดไป

ช่วงนี้ชีวิตฉันลำบากที่สุด เวลารู้สึกท้อ ฉันจะขอพรจากอัลลอฮ์หลังละหมาดทุกครั้งให้ฉันอายุยืนเพื่อได้ดูแลครอบครัว และหาทางออกที่ดีที่สุดให้ฉัน ฉันนึกถึงพระองค์เสมอ และมั่นใจพระองค์จะต้องช่วยฉัน ฉันคิดว่ามันถึงเวลาแล้วที่ฉันจะออกจากความโศกเศร้านี้ มันเป็นบททดสอบของพระเจ้าที่ฉันต้องสู้ต่อไป ฉันต้องทำงานทำและทำอะไรสักอย่าง

เป็นช่วงเวลาประจวบเหมาะพอดีที่ทางปอเนาะพ่อมิ่งหยิบยื่นโอกาสให้ฉันทำงาน เพราะเห็นว่าเคยเป็นภรรยาครูผู้ซึ่งทำความดีให้โรงเรียนมากมาย ทางโรงเรียนให้พื้นที่ส่วนหนึ่งแก่ฉันเพื่อขายอาหารในโรงเรียน ทำให้ฉันมีรายได้เพิ่มจากเดิม แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่พอค่าเล่าเรียนลูก ฉันจึงทำอาชีพเสริมคือขายข้าวเปลือกปีละครั้ง ขาย

มะพร้าวสามเดือนครึ่ง รายได้ไม่มากนัก แต่ก็ทำให้ฉันอยู่ได้ ฉันเหนื่อยที่สุด ตอนเช้าต้องตื่นแต่เช้ามาทำอาหาร และกลับบ้านค่ำทุกวัน ไม่มีเวลาให้ตัวเองเลย ถ้าฉันหยุดขายวันไหนแปลว่าฉันจะไม่มีเงินเข้าบ้านวันนั้น

จนถึงวันนี้กว่า 7 ปีแล้ว ชีวิตฉันนั่งขึ้น ไม่ได้หมายความว่า มีเงินเก็บมากขึ้นหรอกนะ รายจ่ายเพิ่มขึ้นกว่าเดิม เพราะลูกๆ โตขึ้น ต้องส่งเสียให้เรียนมากขึ้น ลูกสาวคนโตอายุ 21 ปี กำลังเรียนอยู่ปี 2 ส่วนคนกลาง อายุ 17 ปีกว่า เรียนอยู่มัธยมปลาย และคนเล็กเรียนมัธยมต้น แต่ฉันก็อยู่ได้ด้วยรายได้หลักจากการขายข้าวที่ขายดีขึ้น ด้วยความโปรดปรานของพระเจ้า ฉันต้องทำงานหนักขึ้น แต่ก็มีลูกๆ ที่ช่วยฉันทำงานในวันหยุด พอแบ่งเบาภาระได้บ้าง ถ้ามวล้าบากไหม มันก็ลำบาก แต่มันต่างกับช่วงแรก

เมื่อก่อน ฉันไม่เคยทำงานนอกบ้าน เป็นคนทำอะไรค่อนข้างซ้ำ เปรียบเทียบกับตอนนี้ ฉันทำอะไรๆ ก็คล่องขึ้น เพราะต้องทำอะไรทุกอย่าง เหมือนกับที่ออกจากกะลา เมื่อก่อนฉันไม่ค่อยรู้จักผู้คนมากมาย เว้นแต่เพื่อนบ้านและญาติสนิท ตอนนี้ฉันรู้จักคนเยอะแยะ ตั้งแต่ชาวบ้านไปจนถึงข้าราชการรุ่นใหญ่ คงเป็นเพราะฉันได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมด้วย ซึ่งให้โอกาสฉันในหลายๆ เรื่อง

ทางเครือข่ายมักมีกิจกรรมเยี่ยมยาให้แม่หม้ายและครอบครัว ทำร่วมกันอยู่บ่อยๆ ทำให้ฉันได้เจอเพื่อนใหม่ๆ มีคนให้ปรับทุกข์ด้วย ในขณะเดียวกัน ฉันก็เป็นที่ปรับทุกข์หรือให้คำปรึกษาแก่เพื่อนคนอื่นๆ คอยโอบกอด และปลอบโยนให้พวกเขาหายเศร้าได้บ้าง บางครั้งก็มี

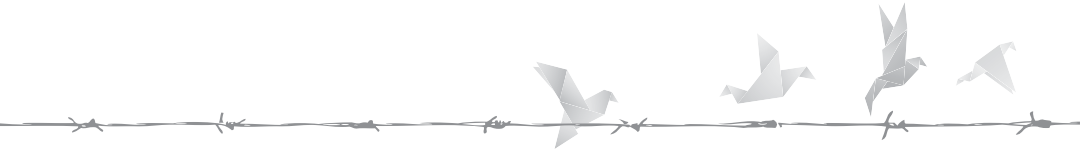
การพูดคุยและแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่แต่ละคนเจอมา ถึงแม้ฉันจะยังรู้สึกเศร้าทุกครั้งทีพูดคุยถึงเรื่องอดีต แต่ฉันก็รู้ว่าฉันเข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

เมื่อไม่นานมานี้ ฉันได้รับเชิญจากเครือข่ายผู้หญิงฯ ให้เข้าร่วมรายการวิทยุ “เสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้” ทั้งภาคภาษาไทยและภาษามลายู เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับฉันและครอบครัวตลอดไปจนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างไทยมุสลิมและไทยพุทธในหมู่บ้านพอมิ่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสันติภาพในบริเวณนี้ มีเพื่อนๆ ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เข้าร่วมรายการวิทยุอีกจำนวนหนึ่ง

นอกจากนี้ ฉันยังเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งทำมาเป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว และคิดว่าจะทำอย่างต่อเนื่องต่อไป คอยดูแลผู้สูงอายุในเขตที่รับผิดชอบ ทำรายงานสรุประดับด้านสุขภาวะ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้โลกทัศน์ฉันกว้างขึ้น

คิดดูอีกที การที่สูญเสียอะไรไปก็ไม่ได้แย่นะ มีสิ่งดีๆ อย่างอื่นกลับคืนมาเสมอ อย่างน้อยที่สุดฉันก็รับรู้ว่ามีมิตรภาพระหว่างเพื่อนร่วมโลก ไม่ว่าจะศาสนาไหน มีอยู่จริง ทั้งๆ ที่เราไม่รู้จักกันมาก่อน นอกจากฉันจะได้รับเงินเยียวยาจำนวนหนึ่งจากเครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคม ฉันยังได้รับความเมตตาด้านการเงินจากมูลนิธิพิทักษ์ประชาชาติ และยังมีกลุ่มเยียวยาเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ขอบคุณพระเจ้าที่ทำให้ฉันรู้จักคุณค่าของตัวเองมากขึ้นและผ่านเรื่องเลวร้ายนี้มาได้ ฉันสอนลูกๆ เสมอว่าชีวิตเราต้องเจออะไร

อีกมากมาย ต้องใช้ชีวิตให้ปกติที่สุด ต้องอดทน ต้องสู้ ต้องประหยัด
ต้องมีสติ ต้องไม่แบมือขออย่างเดียว ต้องหยิบยื่นให้คนอื่นด้วย และ
ที่สำคัญต้องไม่ลืมพระเจ้า ชีวิตนี้ฉันไม่ต้องการอะไรมาก ขอให้ลูกๆ เป็น
คนดี มีศาสนา เรียนจบมหาวิทยาลัย และมีงานดีๆ ทำก็พอแล้ว